

Változóz(z)unk!

A magyar amatőrcsillagászat mindig is élen járt a változócsillag-észlelés területén, ezért jó volt látni, milyen sok kezdő vagy nem is olyan kezdő társunk döntött úgy, részt vesz a február 28-ra szervezett észlelésére szervezett szakkörön. Az eseményt Jakabfi Tamás (Jat) hirdette meg, aki már régóta a változócsillag szakcsoport és a vcssz.mcse.hu honlap egyik fő mozgatórugója. Az észleléste ötlete akkor merült fel, amikor a már kilencedik évét taposó Polaris-észlelőszakkör változócsillagokkal foglalkozó havi összejövetelén kiderült, hogy sokakat mélyebben érdekel ez a téma.

Aki már egy kicsit benne van a „változózásban”, biztosan egyetért abban, hogy kétféle ember létezik: az egyik, aki már változócsillag-észlelő és a másik, aki előbb-utóbb az lesz. Így hát tevékenykedtünk mi is február 28-án, ahol többen első fényességbecslésüket jegyezheték le az MCSE Változócsillag-észlelő Szakcsoportjában. A szakkör célja az volt, hogy bevezesse a kezdő észlelőket a változózás rejtelmeibe, illetve segítsen már aktív észlelőknek esetleges gyakorlati kérdéseikben.

Mi szükséges a változózáshoz? Jó égboltismeret, becslésképeség, kitartás, lelkesedés. Az este az elmélettel kezdődött. Megtanulhattuk az észlelőtérképek generálását a kívánt látómezőnek, az észleléshez használt eszközöknek (binokulár, távcső, esetleg szabadszemes észlelés) megfelelően. Tanácsokat kaptunk a változók kiválasztásához és az észlelés előkészítéséhez is, valamint névkódokat kaptak a friss észlelők. Jakabfi Tamás az előre kiválasztott változócsillagokról nyomtatott mindenkinek kérésétérteket.

Az elmélet után a teraszon, szerencsére derült ég alatt folytatódott a munka. A gyakorlat egy-egy előre beállított változócsillaggal és megadott összehasonlítókkal kezdődött. Tamás a látómezőbe állította a célpon-

tot, és így kellett megbecsülni a fényességet a megadott összehasonlító segítségével.

A következő szint már több önállóságot kívánt. A beállított látómezőben meg kellett keresni magát a változót és az összehasonlítókat is. Szerencsére most is igénybe lehetett venni Jat segítségét, amire – valljuk be – egy-két változónál szükség is volt. Talán nem is olyan egyszerű ez a változózás?

Ezek után már az önálló észlelés volt a feladat, ami már nehezebbnek bizonyult. Nagyon sok gyakorlat kell ahhoz, hogy agyunk összehozza a távcsőben látható képet a térképen található csillagok pozíciójával, és akkor a fényességbecslésről még nem is beszélünk. Nem könnyű a csillagok fényét megbecsülni, hiszen sokszor még a színük is különböző. Talán legbecsapósabbak a gyönyörű, vörös színű mira típusú változócsillagok, amelyek színük miatt mindig fényesebbnek tűnnek a valóságnál – ha a kellenél tovább szemléljük őket. Ezt a Purkinje-effektusnak nevezett jelenséget pl. kedvenc változónknál, a pulzáló vörös óriás R Leonisnál gyakorolhattuk, amely épp leszálló ágán járt.

A résztvevők jól vették az akadályokat, mindenkinek sikerült több változócsillagot is leészlelnie. Széles volt a repertoár: térítékre került a hónap kedvenc változója, az α Ori, de jöttek szépen sorban a többiek is: R CrB, SS Vir, S CMi, R UMa, V CMi, U Mon, UV Aur, hogy csak néhányat említsünk. A Polaris teraszáról aznap este 70 változócsillag-észlelés született.

Sajnos a vírushelyzet közbeszólt, a márciusra tervezett közös észlelést már nem tarthattuk meg, de többen azóta is folytatják a fényességbecsléseket. Reméljük, hamarosan újabbak csatlakoznak változócsillag-észlelők érdekes világához. Jó változózást minden hárombetűs amatőrcsillagásznak!

*Thi
(Török Tünde)*